

DALMAY ÁRPÁD

KOSSUTH LAJOS HALÁLÁNAK ÉVFORDULÓJÁRA

125 éve, 1894. március 20-án halt meg turini (torinói) száműzetésében Kossuth Lajos, az 1848–49-es forradalom és szabadságharc vezéralakja. Viszonylag kevés médium emlékezett meg az évfordulóról, ezért szeretnék hozzájárulni Kossuth méltatásához ezzel a kissé megkésett írással.

Írattáramban van egy érdekes levél: Kossuth Ferenc küldte Turinból 1894. május 26-án Beregszász város „tekintetes Közönségének”. Válasz ez a város kondoleáló levelére, amelyet Kossuth Lajos elhunytá alkalmából írt.

Mielőtt idézném a levelet, tisztázzuk: miért is tartotta fontosnak Bereg vármegye akkori székhelye, hogy kifejezze részvétét az elhunyt fiának. Az együttérzés és fájdalom mellett (amit bizonyára az ország más városai is kifejeztek) azért is, mert mindkét Kossuth Beregszász díszpolgára volt.

Kossuth Lajos az 1247-ben IV. Béla királyunktól szabad királyi város rangot kapott Beregszász első díszpolgára volt. A város képviselő-testülete 1886. december 3-án hozott erről határozatot. Csató György *Levéltári kalászatok* című könyvében (Intermix Kiadó, Ungvár–Budapest, 1993) idézi az erről szóló jegyzőkönyvi határozat kivonatát és közli az okirat fakszimiléjét:

„72. Beregszász város hazafias érületü polgárai mélyen át lévén hatva azon tisztelet és hála érzetétől, melylyel hazánk legnagyobb fiának, nemzeti történelmünk kimagasló alakjának, Kossuth Lajosnak örök és elévülhetetlen érdemei iránt magyar hazánk minden hű fia méltán adózik, – ezen közérület kifejezéseül indítványoztatott, hogy Kossuth Lajos városunk díszpolgárává választassék.

Ezen indítvány örömteljes lelkesedéssel fogadtatván, hazánk legnagyobb fia, a hazaszeretet, politikai elvhűség és törhetlen jellemzilárdság magasatos példányképe: Kossuth Lajos, – ki hosszú küzdelemteljes politikai pályáján ernyedést nem ismerő tevékenységével, lángszellemének csodás hatalmával hazánkban a munka, gondolat, szó- és sajtó-szabadságot diadalra

segítette, polgártársaink millióinak a hűbéri intézmények bilincseiből felszabadításaért dicsőségesen küzdött, ki nemzetünk függetlenségének szent ügyeért nemcsak a szabadságharcban, de még hontalanságának nehéz napjaiban is önfeláldozó nagy küzdelmet folytatott s a magyar nemzet iránt valamennyi művelt nemzet előtt tiszteletet és elismerést vívott ki; ki még most is törhetlen lélekéberséggel örködik hazája sorsa felett, – halhatatlan érdemeinek elismerésüül, a hála és kegyelet érzésétől áthatott városi képviselőtestületi tagok egyesült üdvriadala mellett, – Beregszász rendezett tanácsu város díszpolgárává megválasztatik.

Kiadta:

Zsiros Sándor,
v. főjegyző”

Jókai Mórt és Wlassics Gyulát követően Beregszász negyedik díszpolgárává Kossuth Ferencet választották. Erről így ír Csatóry György említett könyvében:

„1900. november 11-re Beregszász városának képviselete és intelligenciája a városháza tanácstermében Kossuth Lajos életnagyságú arcképének leleplezését hirdette meg. Erre az ünnepélyre az 1848–49-es szabadságharc vezérének fia, az országos Függetlenségi Párt elnöke, Kossuth Ferenc (1841–1914) is hivatalos volt. Beregszászba érkezése után Warga Sándor vármegyei tisztii főügyésznél volt elszállásolva, majd Nagy-Beregre látogatott el, ahol szót válthatott függetlenségpárti híveivel és tájékozódhatott a beregi felvidék problémáiról.

Négy órakor a beregszászi városháza gyűléstermében már telt ház várta. Megjelenésekor – a két országgyűlési képviselővel, Barta Ödönnel és Kubik Bélával – kezdetét vette a díszközgyűlés. Warga Sándor beszéde után Kossuth Ferenc kért szót. Többek között ezeket mondta: »Azt hiszem, eljön még az idő, midőn ezen elvek (Kossuth Lajos elvei – Cs. Gy.) meg fogják hozni gyümölcsüket, amely gyümölcs nem lehet más, mint áldás szeretett hazánkra.« Miután az ünnepi beszéde elhangzott, Barta Ödön, a felvidéki járás országgyűlési képviselője soron kívüli indítványára a közgyűlés Kossuth Ferencet egyhangúlag a város díszpolgárává választotta. Az ünnepelt megköszönte és elfogadta a megtisztelő bizalmat. A Himnusszal kezdődő díszközgyűlés Vörösmarty Szózatával ért véget. A városházán egybetömörült nép még sokáig ünnepelte a függetlenségi eszmék nagy harcosát. Az esti órákban a megyei Kaszinó díszvacsorát adott a város vendégének. Itt messze-

menően méltatták Beregszász városának nevében »azt a ragaszkodást, mely Bereg vármegye népét Kossuth Lajos fiához, de férfiuí kiváló jelleménél fogva Kossuth Ferencez, a küzdő politikushoz is fűzi.«.”

(Csanádi György *Régi beregszásziak* című könyvében /Beregszász, 2001/ megemlíti, hogy Beregszász díszpolgárává választották Halász Ferenc vállás- és közoktatásügyi miniszteri osztálytanácsost, a város szülöttjét is a gimnázium építésében szerzett érdemeiért. Az egykori megyeszékhely első világháború előtti utolsó díszpolgára gróf Tisza István volt. A város cseh és szovjet megszállása idején megszüntették a díszpolgári címet, amelyet e sorok írója állítatott vissza 1990-ben – és alapította meg a Pro Urbe díjat – mint a járási önkormányzat alelnöke és a városi tanács képviselője. A városban két díszpolgárnak van emléktáblája: Kossuth Lajosnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola falán és Jurij Heckónak, a járás utolsó kommunista párttitkárának a városháza falán.)

Nézzük, mit válaszolt Kossuth Ferenc a beregszásziak levelére (sajnos, annak tartalmát nem ismerjük, talán a Kárpátaljai Megyei Levéltárban fel-lelhető a másolata):

„Beregszász város t. közönségének

Elkésve bár, de annál melegebben köszönöm (öcsém nevében is) azon részvétet melylyel e t. közönség minket megtisztelni kegyes volt.

Késedelmemet, a nagy csapásból eredő körülmények okozták.

Ezen csapás lesujtott, mert a nagy halott, nekünk mindenünk volt; — én úgy is mint fíu, úgy is mint Magyar, édes Atyámat vesztettem; a polgároso-dott világ pedig, a szabadság eltünt Apostolát gyászolja.

Dicsősége volt ő hazájának, a jelen század ragyog nevétől, melynek fényét mindig hazájára irányítá.

Egész élete, a honfi szolgálatok, a honfi érdemek, óriási halmaza volt; halála pedig, honfi érzelmekben, és nagy eszménye iránt lelkesedésben, egyesíté az egész hazát.

Ő ébreszté fel a nemzetet.

Ő tette élet erőssé, a nép millioit befogadva az alkotmány sáncaiba.

Ő adott öntudatot a nemzetnek, ő vezette önvédelmét, ő mutatta meg hogy a Magyar, tud is, akar is, szabad és önálló lenni.

Ő tartotta fel az elnyomatás korszakában a nemzet létjogát, és ő emelte fel a Magyar kérdést az Európai kérdések színvonalára.

Ő fenyegette az elnyomókat, mindig és mindenütt, míg végre belé retten-tek az okulásba; és midőn a kényuralom okult, s a nemzet biztosíthatá jele-

nét, ő örködött a távolbol, ő intett, ő buzdított, ő remélt, ő bizott, ő képviselt egy nagy jövőt – mind addig míg meg nem halt – hontalanul!

Ez volt az ő élet története; ezt tanultam a külföldön a külföldtől, én, kedves halottunk hű fia, és ezt fogja róla feljegyezni egykor, a Magyar történelem!

mély tisztelettel

Kossuth Ferencz”

Elképzelhető, hogy Kossuth Ferenc többi köszönőlevele is ezzel azonos vagy hasonló tartalmú, hisz számos részvétnyilvánításra kellett válaszolnia.

Még csak annyit, hogy a Ferroviában május 27-én postára adott levél két nap múlva, május 29-én érkezett meg Beregszászra!